

ans te weinig
te veel blijft
ken. Zoo komt
der, blijft zij
et is hier een
vers de Chris-
duren en hun
n karakter van
zoolang missen
eriaal om hun
er zijn, te ver-
n eigen bundel
eslagen; er zijn
naar die blijven
geen vrije hou-
gevoonden. De
volledige ook,
de figuur van
beeld van de
n schrijver
chreef. Zoowel
ystische Vallei"
deels embryo-
nans geworden
lijk als roman
oorzaak, n.l.
n roman vraagt
it is er alleen

of meer; wel
schreven, toen
jaren in me
van Konings-
r-vlogen" zijn
pelen. Konings-
j van jeugdher-
elijke ervaring.
het terrein en
elijk volk. Nu
had ik niet
chisch Predik-
geen enkel
pen" verplicht
enlijke aandrif-
zij niet uit de
nog: uit de
het niet. Hoe
groot werk
echte vrijheid
kregene, die
worden is en
De vrijmaking
oon nu is hij
rair standpunt
werkt. En de
elijk, dat alle
die Christe-
was, of een

er aan de ge-
meente, die in
zij verhandel-
ngst aan de
weer met deze
moest worden

zen dan de be-
tekstverband
n, dan moeten
van de sociale
tijd.

ral ter wereld,
ken waren niet
uzalem. Velen
ouden dag ge-
melstreden ge-
de heilige stad,
om er te leven;
stichten zou;
worden; daar
allereerst zou
om een massa
omd zijn naar
ele-gebrekkige
inig ruime en
t, werden door
t; de diaspora,
icht mede de

van deze Jeru-
gelie van den
st vervuld. Ze
schap te staan
ap; een veel
sling financieel
n ze tot een

is deze teke-
oppert daarbij
menschen bij
Christus menig
te hadden, zoo
ker nabij Jeru-
salem; om er te
n deed deelen
Maar nu was
een roeping in

kunst die een ruime plaats gaf aan de Bijbelsche stoffen. Wij als Gereformeerden erkennen de kunst als een maatschappelijke aanlegelijkheid en zijn dus wel dankbaar voor het bestaan van een Matthäus-Passion, van een Cathedraal te Chartres, van Russische iconen, maar vergeten daarbij niet, dat God ze ons gaf ondanks het feit, dat hier een onschijnlijke kerkpraktijk mede aanleiding tot het ontstaan dezer kunst is geweest. En wat de Bijbelsche stoffen betreft: de Bijbelsche personen zijn geen mythische figuren, zooals uit Homerus, waaraan later de Grieksche tragici voortspinnen; ze zijn in de Schrift gefixeerd, tot onze leering. Ik durf het gebruik van Bijbelstof in belletristiek niet te veroordeelen, maar ik geloof niet, dat God ze ons daarvoor gegeven heeft. Persoonlijk zie ik in het gebruik van Bijbelstof in alle beeldende en verhalende kunst een onbewuste voorstelling van de mythologische voorstellingsdrift, die misschien wel via de Renaissance ook historisch op de oudheid teruggaat. De juiste houding echter lijkt mij deze, dat men... het zuurdeesem verbergt in de drie maten meel, tot dat het deeg geheel doorzuurd is en men zeggen moet: nu is het zuurdeesem nergens en overal. Wat dunkt U, lezer?

Sindsdien mag ik zeggen, dat mijn vrijmoedigheid gegroeid is, zoodat er wel degelijk een levensverband blijkt te bestaan tusschen geloof en kunstproductie.

Intusschen zou ik den bundel „Kostgangers Gods" uit mijn werk niet graag willen missen. Met den titel wil ik zeggen: al deze menschen, evenals wijzelf, leven uit Gods hand, of ze het (willen) weten of niet. Al wat leeft wordt uit Zijn hand met goed verzadigd. Die afhankelijkheid van God was de meest sprekende eigenschap, die deze zoozeer verschillende menschen voor mijn besef verbond. En de letterkundige, die werkt in de levende taal en gaarne voor sterke gevoelens sobere of onaanzienlijke woorden kiest, om die met een zekere spanning te laden, die ontstaat door associaties, enerzijds met het volksleven, anderzijds met de gedachtenwereld van de Schrift, gaat daarbij niet voor mogelijk misverstand uit den weg. Geen rare kostgangers, maar kostgangers Gods.

De eerste schets „Chaufeur Binigaart" is tamelijk dicht van de werkelijkheid af genomen. Het milieu, de personen, het is alles „echt". Het spel van de kinderen, die kinderen zelf, zijn van de werkelijkheid afgekeken. Ook de idioot. Alleen het samenbrengen van den idioot enerzijds en de kinderen in hun eigen milieu anderzijds, welke bijeenvoeging leidt tot een „zwarte seconde" aan het slot, berust op fantasie. Ik schreef deze schets twee jaren eerder dan „Koningskinderen" en durfde daarin voor het eerst een eigen manier

dit leven gegeven en Hij had bovendien hun banden aan Jeruzalem losgemaakt. Ze werden „los" van hun akker.

Meer waarde dan die van een vermoeden heeft deze opmerking niet. Inderdaad kunnen de gemeentelieden op een dergelijke manier soms „los" van hun goederen zijn geraakt. Dit „los-worden" geschiedde niet ten gevolge van een heerschen van de gedachte aan een zeer spoedige wederkomst van Christus. Want de Heer had aan Zijn apostelen en aan Zijn kerk een werkprogramma gegeven in Hand. 1:8, dat hun arbeidsveld verrijde tot aan de einden der wereld en hun taak over de grenzen van een nabije toekomst heen, uitbreidde. En evenmin geschiedde dit „los-worden" als gevolg van niet meer waardeeren van aardse bezit. Ware een dergelijke ascetenhouding „uit den Geest", dan zouden er in Jeruzalems gemeente geen accurate armverzorgeren zijn geweest in de personen der apostelen; zoo accuraat, dat zij zoodra dit werk hun te machtig wordt, omzien naar zeven diakenen. Ze namen het heusch wel zwaar, wanneer er eens iemand „werd overgeslagen".

De Geest van Christus is niet de Geest der quietistische parousie-verwachters en evenmin die der asceten; Hij is de Geest der gemeenschap.

Ook uit verdere berichten in de Handelingen blijkt, dat van een communistische gemeenschap van goederen in de eerste gemeente geen sprake is geweest. Zoo alle rijke menschen hun bezittingen te gelde hadden gemaakt, ware er geen reden om van de opoffering van Barnabas apart bericht te geven. (4:36, 37). Al evenmin had Petrus in dat geval tot Ananias kunnen zeggen, dat hij zijn akker wel had mogen houden en dat hij ook had kunnen volstaan, met een gedeelte van de opbrengst te besteden voor de armen, indien hij maar eerlijk voor den dag was gekomen (5:4). Later blijkt Maria, de moeder van Johannes Markus, een ruim huis te bewonen; met een inrichting, waarbij een dienstmaagd behoort (12:12).

De eerste gemeente heeft dus wel haar gemeenschap beleefd. En dat niet incidenteel. Maar vanuit de voortdurende geestelijke gemeenschap. In samen-leven, dat zoo innig was, dat niemand op zijn bezit als zijn onschendbaar, onaantastbaar eigendom stond. Doch ook weer zoo, dat de per-

van zeggen aan. De tweede novelle heet: „Mystische Vallei". Ik vind het wel prettig, dat het juist de goede lezers zijn geweest, die dit stuk hebben kunnen waardeeren. Ook deze novelle is dicht van de werkelijkheid af geschreven, maar op een andere manier dan „Chaufeur Binigaart", d.w.z. van een andere werkelijkheid af: niet de zichtbare, maar de psychologische werkelijkheid. Er zit veel kunstenaarsleed en -strijd van mezelf in; ik bedoel niet den banalen strijd om wat lof en erkenning, maar om inzicht. Wie deze novelle goed lezen kan, vindt daarin een illustratie van den uitroep: ik geloof, kom mijn ongelovigheid te hulp. Want al gelooven we in Christus, daarom gelooven we nog niet in alles, wat ons met Hem is geschonken! Die mij toen ontbrekende vrijmoedigheid kan men in de overleggingen en het gedrag van dien wonderlijken heer Verhage terugvinden.

Dan volgt de novelle: „De Twee Voorzeggingen", een op de duizend-en-één nacht geïnspireerde geschiedenis, waarvan de moraal aan het slot door den Sultan wordt uitgesproken met de woorden: „De Almacht doet wijs te verbergen wat we slechts misbruiken. Allah sterke ons tot oogenblik en daad." In deze novelle heb ik getracht naar een uiterste van korthed in de voordracht, als reactie op de uitvoerige en zwijmelende „Oostersche verbeeldingen" à la Querido.

Hierna komt „Jannigje". In haar heb ik geteekend een vrouw uit het volk, met een geheel naar binnen gekeerd, rijk, bijna vulcanisch gemoedsleven. Ik heb in haar leven willen uitbeelden een jarenlang gedragen, geestelijk lijden, gesteund door een sterk fysiek, dat min of meer onbewust zelf wil dragen instee van het leed in geloof op God af te wentelen. Eerst aan het eind komt ze er toe en wie iets van psychologie weet, begrijpt, dat dit een diepe ommekeer in haar zieleleven beteekent. Die terugkomst van den verloren zoon aan het slot moest ik zoo beschrijven. Dat is geen terugrijpen naar de romantiek, ook niet de demonstratie van een zekeren durf, maar een eenvoudige noodzakelijkheid. Om de eenvoudige reden, dat dit slot het „vruchtbeginzel" is van de heele novelle. Die komt van dien zanger in de stille straat, op dien beklemmenden zomeravond, juist zoo, en juist met dat vers en dat juist zoo gezongen... dat was een eigen „Erlebnis" van mezelf eenige jaren tevoren en behoort tot die merkwaardige ervaringen, waarbij men onmiddellijk weet, dat men die eerlang gebruiken „moet".

„Het Personeel van Gerrit Foppe Vink" besluit het reeksje. Ook de figuur van Petietje heeft lang in me geleefd, eer ik er een schetsje van heb durven maken. Ook hij gaat rakelings langs de levensmislukking en leidt een gedrukt, bijna verminkt bestaan. Hij heeft de rechte verhouding

soonlijke verantwoordelijkheid bleef; de zaak des harten; de zaak des Geestes, die in ons woont.

De verschillen met wat de Marxisten van allerlei gading willen en zeggen te willen zijn dus wel groot. Het Marxisme richt zich op het goed; op het kapitaal; en wil de goederen, de productiemiddelen brengen aan de gemeenschap. De Internationale zingt: „Begeerte heeft ons aangeraakt". Waar het aan de macht kwam, poogt het de goederen te verdeelen; niet naar den regel dat niemand gebrek mag lijden, doch naar het stelsel, waarbij broodkaarten slechts voor partijgenooten zijn (Rusland) en betrekkingen alleen voor rasgenooten open staan (Duitsland). Het ziet eerst de goederen, en dan de menschen. Het geeft aan de economische factoren de heerschappij.

In Jeruzalem zag men elkander, en de gemeenschap aan elkander. Daarna ziet men de goederen, hun gebrek en hun overvloed; en de gemeenschap heerscht over de goederen.

De Geest werkt daar en de gemeente leeft door Hem. De Geest doet de gemeente al Zijn kwesties aanvatten op geestelijke wijze. De heerlijkheid van wat te bezitten en het schrijven van gebrek te lijden wordt niet een politiek of een economisch of een sociaal probleem in Jeruzalem. Doch als de nood zich voordoet en er problemen openbaar worden, worden ze opgelost als religieuze problemen. „Aan de voeten der apostelen" wordt de opbrengst neergelegd. De armoede en de rijkdom zijn er zóó niet meer, zooals ze er zijn in het sociale of in het economische, of in het staatsleven. Ze zijn er anders; ze zijn er om met den éénen slag van den het leven zaligenden Christus te worden omgezet tot gelegenheden voor Zijn koninkrijk en de vervulling van de wet des koninkrijks.

Hiermee wordt niet een dualisme ingevoerd, zooals het in de tegenstelling „natuur en genade" van Thomas en Brunner, of in die van „Koninkrijk Gods en de wereld" der Anabaptisten heerscht. En ook wordt niet „een terrein" der bijzondere genade gescheiden van „een ander terrein" der gemeene gratie.

Juist niet. Hier is juist de bemoeiing des Heiligen Geestes met economische gegevens. Maar dan zóó, dat eerst Zijn genadige bemoeiing is met de uitverkorenen Gods en de gekochten door het

tot de werkelijkheid nog niet gevonden. Aan het eind, wanneer hij den moed grijpt om met zijn patroon te spreken over diens leven en toekomst, is het ijs in zekeren zin gebroken. Hij heeft dikwijls in valsche schaamte over zijn geloof, of liever over Hem in Wien hij geloof, gezwezen; nu belijdt hij Christus voluit. Hij heeft zijn „houding" gevonden en is niet langer de Christelijke Charley Chaplin, die hij even leek. Ook hij wordt gesterkt tot oogenblik en daad.

De vrijmoedigheid om betrekkelijk uitvoerig over dezen kleinen bundel novellen te schrijven, heb ik ontleend aan het feit, dat ik dit werk als illustratie heb willen gebruiken voor andere dingen van algemeene beteekenis. De tekortkomingen van den bundel zijn symbolisch voor mijn eigene uit dien tijd. De remmingen bij de daarin voorkomende menschen houden verband met gemiddeldheid in mijn eigen Christelijk-litteraire practijk. Alles houdt verband. Daarom moet er een gemeenschappelijk streven komen naar verheldering van inzicht in alle vraagstukken, die de Christelijke literatuur betreffen, zoodat zij, die onder ons willen schrijven, meer in de ruimte worden geplaatst. Wanneer zal er van een „Rehoboth" sprake zijn? Moge intusschen ook dit blad door veler arbeid aan dit reformatisch pogen medewerken.

C. RIJNSDORP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Over het onderwerp van het vorige artikel: „Levensliefde en Stervensverlangen", hoop ik een volgenden keer nog iets te schrijven. Mochten er dienaangaande bij de lezers vragen gerezen zijn, zouden ze die dan in den loop dezer week willen zenden? Ik kan daarmee dan bij het schrijven van het tweede artikel rekening houden.

Nu eerst de beantwoording van enkele bij mij ingekomen vragen.

a. Zondagsheiliging.

1. Van een ouderling, die de betrekking van boschwachter heeft, wordt door de eigenaars, die hij dient, gevraagd, dat hij, óók op den Zondag, toegangskarten verkopen zal voor de bosschen, waarover hij het opzicht heeft.

10 pCt. van de opbrengst der kaarten is voor hemzelf.

Hij heeft bezwaar gemaakt en toen als antwoord gekregen, dat hij iemand in dienst mag nemen, die dat werk des Zondags voor hem opknapt.

Vraag: „wat heeft deze broeder in dit geval te doen?"

bloed van Christus. En vanuit Zijn wonen in de gemeente en de samenbinding der kerk tot een gemeenschap der heiligen worden economische omstandigheden zóó geschikt, dat ze dit probleem, der tegenstelling tusschen „verzadigden" en „hongerigen", niet meer bevatten. Christus wint het hart en wint zoo 't heele leven. Hij wordt de wortel van het bestaan der Zijnen, die het totaal vernieuwt.

Het is niet zóó, dat wij door den Geest herboren worden en dan in 't leven gaan rond ons zien, en verschrikt worden door de pijnigende tegenstelling tusschen armen en rijken, gebreklijken en die in weelde baden; en dat we dan op een ander terrein dan dat van onze wedergeboorte met moed aan den slag gaan (of moeten gaan) om de problemen van dat terrein op te lossen. Dat we het zóó vaak zien, is ons dualisme. Het maakt dat christelijk-sociale werkers en een collecteerende diaconie elkaar soms niet verstaan. Maar het is zóó, dat de Geest ons hart gewonnen heeft, en heel ons leven omzet met ons hart. Alle problemen van ons leven zijn — zoo Hij ons in het Rijk van Christus heeft gezet — problemen van het koninkrijk Gods. En hun oplossing is niet een wijziging van situaties op een of ander terrein (al kan die wijziging om andere redenen noodig zijn), maar de gehoorzaamheid aan de wetten van het koninkrijk in de volheid van den Geest. Dit is de voorsprong van het koninkrijk des Geestes op elk levensverband, dat van een anderen geest vervuld is.

En waar een gedeeltelijk buiten Christus' Rijk gezocht of verkregen oplossing als de volkomene wordt voorgesteld en genoten, is verraad aan het werk van den Geest, dat gevloekt wordt met de vervloeking van Ananias en Saffira. Wij kunnen niet toe met ons half te geven; voorts buiten den Geest om de kwesties aan te vatten. Zooals de tegenstelling is voor onze harten: vol van den Geest of vervuld van den satan (5:3), zoo is 't met ons, d.i. der menschen, geheele leven evengoed. Het deelt in het rijk des Geestes meer en meer; of 't is gevloekt, omdat het daarin niet behouden is.

W.

R. S.

1) Hetzelfde werkwoord echein in Luc. 14:19: Houd me voor verontschuldigd.
2) K. Bornhäuser, Studien zur Apostelgeschichte, Gütersloh, 1934, blz. 29 en vlg.